

Összefoglalás az ausztriai magyarság helyzetéről (2011)

Preambulum

Később kerül megszövegezésre.

A./ AZ AUSZTRIAI MAGYARSÁG ÖSSZETÉTELE, KÖZÖSSÉGEI

I./ Az ausztriai magyarok száma és összetétele

A 2001. évi utolsó népszámlálás Ausztriában 40.583 környezetében magyarul (is) beszélő személyt mutatott ki; közülük 25.884 (63,78%) volt belföldi (osztrák honosságú), 14.699 (36,22%) külföldi.

Mivel a népszámlálások a jövőben a felekezetekhez hasonlóan nem tüntetik fel az egyes nép- vagy nyelvcsoporthoz tartozók számát, jobbra becslésekre, szorítkozunk. Ausztriában, napjainkban, felmérésekre alapuló különböző becslések szerint 60-100 ezer közé teszik. Ehhez azonban tudni kell, hogy az ausztriai magyarok magyar ill. osztrák jogi szempontok szerint 5 csoportra oszthatóak, melyek eredete, összetétele, megítélése és jogi helyzete úgy osztrák, mint magyar részről igen eltérő:

a./ A Várvidék/burgenlandi őshonos magyarok 2001-ben 4.704 fővel az osztrák honosságú magyarok 16,36%-át alkották. Állampolgárságuk a Trianoni Békeszerződésben egyértelműen rendezett: Osztrák állampolgárok, akik az osztrák törvények értelmében az osztrák mellett más állampolgárságot csak különleges esetben vehetnek fel.

b./ Bécs / Bécs-környéke (Alsó-Ausztria) a népszámlálás adatai szerint 15.457 fő (57,64%) osztrák állampolgárságú magyarsága, 1992 óta törvényesen elismert népcsoport (kisebbség), a magyar állami szemlélet szerint a nyugati magyar diaszpóra egy része. Főként az 1990-ig a több hullámban Ausztriába érkezett menekültekből, ill. leszármazottaikból áll. Egy részük kettős állampolgár, az osztrák mellett megtartotta eredeti állampolgárságát, melyről a másik résznek az állampolgársági eljárás során vagy le kellett mondania, vagy azzal egyenértékű szándéknyilatkozatot tennie.

c./ Ausztria egyéb tartományaiban élő osztrák állampolgárságú magyarok. Eredetük, összetételük azonos a bécsi-, ill. Bécs-környékiekével. Számuk a 2001-es népszámlálás adatai szerint 5.723 volt és nagyobb többségükben a tartományi székhelyeken és vonzáskörükben élnek.

Megjegyzés:

1./ A fenti számok az elhalálozásokkal csökkentek, de születések és honosítások révén a 2001-es népszámlálás adatai valószínűleg alig változtak.

2./ Az a./ és b./ pont alatti osztrák állampolgárságú magyarok, az un. „törvényesen elismert magyar népcsoport” tagjai az 1976-os népcsoporttörvény értelmében. A népcsoport-ügyek intézése a Szövetségi Kancellária hatáskörébe tartozik. A Szövetségi Kancellária (Bundeskanzleramt) népcsoportügyekben illetékes részlegének felterjesztése alapján a kancellár négyévenként nevezi ki az elismert kisebbségek (szlovén, horvát, roma, magyar, szlovák és cseh) népcsoporttanácsainak tagjait egyrészt a hagyományos egyházak és a

tartományi politikai pártok képviselői, másrészt a népcsoport reprezentatívnek tekintett egyesületek jelöltjei közül. Elsőként – valamennyi népcsoportot megelőzve – a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület élt a törvény kínálta lehetőségekkel; 1979-ben küldötteiből megalakult a Magyar Népcsoporttanács. A Központi Szövetség kezdeményezésére és szorgalmazására 1992-ben sor került az 1899 óta Bécsben és környékén több egyesületet is fenntartó osztrák honosságú magyaroknak, mint népcsoportnak az elismerésére. 1993 óta a két régió küldöttei alkotják a népcsoporttanácsot. Jelenleg 12 reprezentatívnek nyilvánított egyesület küldöttei alkotják a 16 tagú Magyar Népcsoporttanács felét (a másik fele, a pártok és az egyházak küldöttei).

A népcsoporttanácsok kisebbségi kérdésekben a kormány tanácsadó testületei. A tanácsok tagjainak kinevezésében és a tanácsok működésében éppúgy, mint az állami támogatás (Volksgruppenförderung) elosztásában az illetékes hivatalnokok belátásuk szerint döntenek. A népcsoporttanácsoknak ténylegesen semmilyen hatásköre sincs. A népcsoportok támogatottsága szerény keretek között mozog; 1995 óta nem emelték meg a 3,8 millió € összegét. A magyar népcsoport ebből kezdetben 280 ezer €, ma 440 ezer € támogatásban részesül. Meg kell jegyezni, hogy az egy főre eső támogatás a magyar népcsoportnál jóval alacsonyabb, mint a létszámában hasonló horvát és szlovén népcsoportnál.

A bevándorlók természetes módon beépülnek a helyi közösségekbe, a folyamat megállíthatatlan. Ez a népcsoport-kérdés kezelésénél komoly dilemmát okoz az osztrák hatóságoknak.

d./ Ausztriában tartósan letelepedett, főként migrációs háttérű magyarok nagy részben a Kárpát-medencéből, kis részben tengerentúlról érkeztek.

Részint a magyar, részint más államok polgárai, vállalkozók, munkavállalók, vagy nyugdíjasok, vagy Ausztriába „kiházasodottak”. Az osztrák jog szerint, ha az Európai Unió polgárai – nagyrésztük az – akkor eszerinti jogok (Korlátolt szavazati joggal rendelkeznek az osztrák helyhatósági választásoknál.) illetik meg őket, de nem a magyar népcsoport (kisebbség) tagjai. A magyar állami szemlélet szerint, e csoport tagjai vagy külföldön tartózkodó magyar állampolgárok, vagy a nyugati diaszpórához sorolhatók.

e./ Ausztriában tanuló, valamilyen továbbképzésben részesülő, vagy hivatalos, vagy egyéb okból itt tartózkodó, magyar, vagy más állampolgárságú személyek. Létfelmérésükre a valamilyen szintű ingázás jellemző. Várható, hogy a szokások átvétele folytán magyar ausztriaiakból ausztriai magyarokká válnak. A rendszerváltás után Ausztriába érkezett ún. migrációs magyarok közül sokan beépültek a meglévő közösségekbe, sőt vezető szerepet is vállaltak, illetve külön egyesületeket is alkottak.

Megjegyzés: A d./ és e./ csoportba tartozók száma a 2001-es népszámláláskor 14.699 volt. Magyarország és Szlovákia, valamint Románia EU-csatlakozása révén számuk megbízható felmérés hiányában 30-40 ezerre becsülhető. Legnagyobb részük az Európai Unió polgára.

II./ Az ausztriai magyarság szervezetei

Hivatalosan 43 bejegyzett magyar vonatkozású egyesületről és 11, a hagyományos egyházak keretében működő magyar ajkú gyülekezetéről tudunk Ausztriában, ebből negyven fölül tehető azon magyar egyesületek száma, amelyek összefüggésbe hozhatók az 1976. évi osztrák népcsoporttörvénnyel. Közülük 14 Burgenlandban, 16 Bécsben, 17 az egyes tartományokban, főleg azok székhelyein fejt ki tevékenységét. Természetesen léteznek jogi személyiséggel nem rendelkező csoportosulások, vallási közösségek is, melyek az alábbi összeállításban nem szerepelnek. A burgenlandi magyar falvakban és kisvárosokban élénk egyesületi élet folyik. Ezek a nem kimondottan "magyar egyesületek"

is (tűzoltóságok, sportegyesületek, nyugdíjas egyesületek, legénycéhek stb.) hozzájárulnak a magyar nyelv és kultúra ápolásához és a magyar közösségek megmaradásához, amennyiben tagjaik magyar hagyományokat is ápolnak.

Valamennyi egyesület a népművészettől, a népszerűsítő tudományos előadásokig terjedően kulturális keretek között fejti ki tevékenységét, egyúttal alkalmat nyújtva a társadalmi igények részbeni kielégítésére. Ezen túlmenően sem jogi, sem pedig politikai értelemben nem létezik érdekképviselő.

Ausztriában az identitás megőrzése a vallási meggyőződés, a kulturális örökség és a népi hagyományok ápolása, fejlesztése és megőrzése által történik. Ezt a munkát végzik az egyházi közösségek és az egyesületek. Öröndetes megfigyelni azt, hogy működésük révén egy bizonyos közös ausztriai magyar identitástudat kezd kialakulni, mind egyházi közösségeinkben, mind az egyesületek tagsága körében.

A katolikus, református és evangélikus egyházak feladatuk ellátásán túlmenően nagy szerepet vállalnak az ausztriai magyarság kulturális és nyelvi identitásának ápolásában. A katolikus egyház jelenleg Bécs, Bécsújhely, Grác, Klagenfurt, Linz, Wels, Salzburg és Innsbruck városokban rendszeresen teljesít szolgálatot anyanyelven (szentmisék, szentségek kiszolgáltatása, családlátogatások stb.). Ezek az összejövetelek erősítik a közösséget és még mindig nagy igény van rájuk.

Az egyházak azonban nemcsak vallásos tevékenységük által szolgálják a magyarságot, hanem részt vállalnak a kulturális programok szervezésében is, külön vagy együtt valamelyik, illetve több magyar egyesülettel. Ezekhez gyakran bérmentesen biztosítják a helyiségek használatát, amelyek nélkül több esetben az összejövetel költséges lenne vagy elmaradna. A magyar nyelvű szolgálatok fenntartása csak rendszeres állami támogatások igénybe vételével lehetséges. Különösen érvényes ez a protestáns egyházakra, ahol a gyülekezetek hagyományosan önrőből gazdálkodnak. Fontos lenne, hogy a jövőben – az eddigi gyakorlattól eltérően – a működés folyamatos biztosítására rendszeres támogatás álljon rendelkezésre.

III./ Az ismert egyesületek és egyházi közösségek rövid ismertetése.

a./ Egyházi közösségek

1./ Alsóöri Katolikus Plébánia

2./ Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet – Az Ausztriai Evangélikus Egyház nemzetiségi-nyelvi hovatartozás alapján 1956 óta működő gyülekezete, melynek munkaterülete Örisziget kivételével az egész ország területére kiterjed. Bécsben és Grácban végez rendszeresen magyar nyelven szolgálatokat. Kéthavonta megjelenő újsága a „Másokért Együtt” 1500 családhoz jut el.

3./ Ausztriai Magyar Katolikus Főlelkészség Osztrák Püspöki Konferencia kinevez a magyar katolikus lelkigondozás összehangolására egy főlelkészt. A főlelkész tagja az Ausztriai Idegennyelvű Egyházközségek Nemzeti Igazgatósága Vezető Tanácsának. Célja és feladata: Az Osztrák Püspöki Konferencia tanácsadója illetve az anyanyelvi pasztoráció megszervezése és koordinálása. A főlelkészséghez tartozik öt magyar egyházközség, két közösség és egy kegyhely lekipásztori ellátásának koordinálása (helység szerint): Bécs, Linz, Grác, Klagenfurt, Innsbruck, Bécsújhely, Salzburg és Máriacell.

4./ Ausztriai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat gyülekezetei: Bécs és Linz – Leonding. Feladata és missziója a magyar nyelvű igehirdetés, lelkigondozás, keresztesítés, esketés, temetés. A lehetőségekhez képest célunk hagyományos gyülekezeti élet

megteremtése (bibliaóra, konfirmációoktatás, női kör, beteglátogatás, kulturális műsorok, magyar nyelv ápolása). A református közösségek a gyülekezeti élet mellett feladatuk tűzték ki az újonnan érkező magyar testvérek befogadását, felkarolását. Az elmúlt évtizedek tapasztalataira alapozva ezt a szolgálatot égetően szükségesnek érezzük.

5./ Bécsi Magyar Katolikus Egyházközség (1522 óta működik.) Minden vásár- és ünnepnapon magyar szentmise a Német Lovagrend Árpádházi Szent Erzsébetnek szentelt templomában. A szentségek magyar nyelven történő kiszolgálása mellett ministráns, ifjúsági, családi, szenior és zenecsoporthoz működik. Minden évben augusztus utolsó szombatján megrendezésre kerül a Bécsi Szt. István Napi Búcsú, több ezer résztvevővel az egész Kárpátmedencéből.

6./ Evangélikus Gyülekezet Órisziget

7./ Felsőőri Katolikus Plébánia

8./ Innsbrucki Magyar Egyházközség

9./ Linzi Magyar Katolikus Egyházközség Központja mindenki számára, így a cserkészek, a kultúregyesület, a hétvégi iskola és mások részére is nyitva áll.

10./ Magyar Katolikus Közösség Grác

11./ Református Gyülekezet Felsőőr

b./ Várvidék/Burgenlandi egyesületek

1./ Alsóőri Énekkar

2./ Alsóőri Kétnyelvű Népiskola Szülői Munkaközössége

3./ Alsóőri Magyar Színház (színjátszó kör)

4./ Alsóőri Otthon

5./ Burgenlandi Magyar Kultúregyesület Az egyesület 1968-ban alakult a burgenlandi magyarság anyanyelvének ápolása, kultúrájának és hagyományainak megőrzése, érdekeinek képviselete és jogainak megóvása céljából.

6./ Burgenlandi Magyarok Népfőiskolája (1990) Céluk a burgenlandi magyarság népfőiskolai programokkal (felnőttképzés, iskolán kívüli képzés) való ellátása magyar nyelven. Tevékenységünk központjában az ifjúsági munka áll. Évente: 16 tanfolyam 250 résztvevővel (gyerekek és felnőttek) 1 gyermek- és ifjúsági nyári nyelvi- és népművészeti tábor 35 résztvevővel. Nyári szabadegyetem: 70 résztvevővel.

7./Felsőőri Kétnyelvű Szövetségi Gimnázium Szülői Munkaközössége

8./ Felsőőri Népiskola Szülői Munkaközössége

9./ Közép-burgenlandi Magyar Kultúregyesület

10./ Magyar Akadémikus és Diákklub Az Ausztriában élő magyar egyetemisták és főiskolát végzettek és ausztriai magyar nyelvű illetve kétnyelvű iskolákban érettségizett diákok összegyűjtésére.

11./ Református Ifjúsági Olvasókör Felsőőr

12./ UMIZ - Magyar Média- és Információs Központ 30.000 kötetes könyvtár, kultúrház, nyelvi intézet és médiaközpont

13./ Ungarischer Kulturverein Mattersburg / Mattersburg-i Magyar Kultúregyesület

c./ Bécsi és Bécs-környéki egyesületek

1./ 72.sz. Széchenyi István Cserkészcsapat (1963) Vegyes csapat cserkészóvodával, kiscserkész- cserkész- vándor- és felnőtt cserkész-raj összesen 80 fő. Kéthetente kb. háromórás foglalkozás, évente kétszer kirándulás, cserkész hétvégék, táborok és akadályversenyek.

2./ Ausztriai független Magyar Kultúregyesületek Csúcsszerve 1983-ban alakult a „Dachverband”, független magyar egyesületek csúcsszervezete, (jelenleg négy tagegyesülettel) az egyesületi programok koordinálására és nagyszabású rendezvények együttes szervezésére.

3./ Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége az osztrák honosságú magyarok érdekképviselőiként jött létre 1980-ban. 1992-ben elérte azt, hogy a bécsi és bécskörnyéki magyarokat népcsoportként ismerte el az állam. Burgenland / Várvidéken kívül 16 egyesületet fog össze. Alapító tagja a Nyugat-európai Országos Magyar Egyesületek Szövetségének. Tevékenységéhez tartozik: Nagyszabású rendezvények lebonyolítása, kiadja a kéthavonta megjelenő Bécsi Napló c. lapot, esetentént könyvkiadás, a „hu-ra” netrádió, könyvtár és hétvégi iskola (kb. 280 tanuló) üzemeltetése. 1990 óta két évenként megrendezi a „Kufstein” Tanácskozást” mely jelentős szellemi-kulturális fórum. Saját helyiséggel (Bécsi Magyar Otthon) rendelkezik.

4./ Ausztriai Magyar Kutatóintézet (*)(2010), a Magyar Egyházzociológiai Intézet (1957) jogutódjaként kezdte meg működését. Első tevékenységként vállalta a népcsoporttörvénnyel kapcsolatos kérdőív akció beindítását és a beérkezett válaszok kiértékelését.

5./ Ausztriai Magyar Pedagógusok Egyesülete Az ausztriai magyar tanítás valamint a magyar kultúrkör oktatás ügysz, ill. gyermekneveléshez való hozzájárulásának támogatása Ausztriában. Ausztriában élő magyar származású személyek és családok integrációjának támogatása EU-s példakép szerint. Felelős szakmai és politikai szervezetekkel való kapcsolatok kiépítése és ápolása tartományi és állami szinten.

6./ Bécsi Magyarok "Liszt Ferenc" Kórusa

7./ Bécsi Magyar Iskolaegyesület (#)

8./ Bécsi Magyar Kultúrcentrum Barátainak Egyesülete (*) Projektek támogatása, melyeket a Központi Szövetség vagy más ausztriai magyar egyesület meg akar valósítani.

9./ Bécsi Magyar Munkás Egyesület – BMME 1899 Floridsdorf (#) Az egyesület célja hogy a szervezett programok, és találkozók a hagyomány ápolása mellett az új idők magyar kultúráját, zenei életét hivatottak ismertetni, életre hozni. Az egyesület programjának az a célja és lényege, hogy minden korosztály a földrajzi származástól függetlenül megtalálja az érdeklődéséhez közelálló programot.

10./ Béla Bartók Internationaler Musikverein 3 éve működik, jó néhány koncertet, filmelőadást, zongoraversenyt szerveztek Bartók műveinek népszerűsítésére.

11./ Bornemisza Péter Társaság

12./ Délibáb Magyar Kultúregyesület (#) 6 csoportja 4 különböző helyiségben:

Szivárvány - Bécsi Magyar Gyermek-néptáncsoport

Délibáb - Bécsi Magyar Néptáncsoport

Bécsi Banda - magyar népzenekear

Tarka-Barka Dalfűzér - magyar népdalkör

Bécs K.V. színjátszó csoport

GodArt - modern tánccsoport.

Összesen kb. 60 gyerek és felnőtt működik közre a különböző csoportokban.

Minden évben kb. 300 próbát, találkozót, táncházakat és fellépéseket rendeznek.

13./ Erdélyi Magyarok Ausztriai Egyesülete 1988-ban alakult, és legfőbb feladatának az erdélyi magyar identitás megtartását és annak állandó erősítését tekinti. Rendezvényeik - az előadások témakörén és az előadók személyén keresztül is - ezt a célt szolgálják. Családi lapjukon az "Erdélyi Szemmel" c. keresztül, amelyet évente 4-szer jelenik meg, szeretnék az asszimilációt megakadályozni, és kapcsolatban maradni az ausztriai magyar családokkal.

14./ „Európa” Club” (*) Az egyesületet '56-os fiatalok alapították 1964-ben. Az Club célja, hogy őseink nyelvét ápolja és az összmagyarság kultúráját, közvetítse. Évente 20-22 rendezvényt szervez, melyben előadások, irodalmi estek, színházi rendezvények, kultúrtörténeti kirándulások, filmesték, ifjúsági összejöveteleket, folklorisztikus és komolyzenei rendezvények, ünnepi megemlékezések szerepelnek.

15./ Kaláka-Club (*)

16./ KMÉM - Pax Romana Keresztény értelmiségiek és fiatalok számára előadásokat szervez, és ifjúsági zenecsaportja van.

17./ Magyar Diákok Egyesülete 1999-ben alakult magyar állampolgárságú, Bécsben tanuló egyetemista hallgatók kezdeményezésére a Collegium Hungaricum-ban. A diákok célja, hogy egymáson segítsenek tanácsadással, közösségépítő munkájukkal és egyéb módon. Az egyesület önkéntesei kórházi projektben magyar tüdőbetegeken is segítenek. 2010-től megújult webes felülettel és tagsággal, osztrák és magyar felsőoktatási együttműködésben folytatódik a munka az egyesületben. 2010-ben 1.455 magyar állampolgárságú hallgató járt osztrák egyetemekre.

18./ Napraforgók

19./ Semmelweis Orvosegyesület (*)

20./ Szent István Egylet (*) (1918) Az Egylet a magyar Nagykövetség dísztermeiben tartott reprezentatív Szt. István Bál bevételéből és kb. 90 adományozó támogatásából jelenleg több mint 200 anyaországon kívüli Kárpát-medencei középiskolás tanulmányait biztosítja, valamint más bécsi magyar csoportokat is támogat.

21./ Vajdasági Magyar Kultúregylet (#)

d./ Felső-ausztriai egyesületek

1./ 80.sz. Árpád Cserkészcsapat Linz (*)

2./ Felső-ausztriai Magyarok Kultúregyesülete (*) A tagok az egész Kárpát-medencéből származnak. A tevékenység jellege kulturális, a cél a Felső-ausztriai magyarok összetartása, súlypont a magyar nyelv, kultúra, nemzeti értékek és néphagyományok ápolása. Évente 12-15 eseményt, irodalmi és történelmi előadást, nemzeti ünnepeket, könyvbemutatókat, színházi esteket, koncerteket, képzőművészeti kiállításokat, (farsangi, ill. szüreti) bálakat rendeznek. A „Linzi hétvégi magyar iskola”-t 2000 óta üzemeltetik, 3 korcsoportban 25-30 diákkal. A „Havasi Gyopár” néptánccsoportot 1992 óta működtetik, sikeresen szerepelnek nemcsak magyar, hanem osztrák-, ill. „multikulturális”

rendezvényeken is. Szoros az együttműködés a helyi magyar katolikus és református egyházzal, a 80.sz. Árpád Cserkészcsapattal valamint a „HungaroMédia” rádióval.

3./ HungaroMedia

4./ Österreichisch-Ungarischer Kulturverein "CSÁRDÁS"

e./ Stájerországi egyesületek

1./ Gráci Magyar Iskola

2./ Gráci Magyar Egyesület

3./ Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja Grác (*)

4./ Magyarok Grácban - Verein zur Förderung ungarischer Sprache und Kultur
Egyesületünk célja a Grác és Graz környékén élő, a napjainkban egyre nagyobb számban itt letelepedő fiatal magyar családok, valamint az itt felnövekvő, magyar származású gyermekek érdekeinek képviselete.

f./ Tirol-i egyesületek

1./ Innsbrucki Magyar Diákotthon és Kulturcentrum (*)

2./ Innsbrucki Magyar Egyetemisták és Akadémikusok Szövetsége (*)

g./ Salzburgi egyesületek

1./ Osztrák-Magyar Társaság célja a magyar kultúra ausztriai népszerűsítése, a magyar és németajkú kisebbségek támogatása, a közép-európai kulturális és gazdasági kapcsolatok fejlesztése, az integrációs együttműködés szerződéses partnerszervezeteivel. Kiemelkedő a segélyakció a magyar kisebbségek felé.

2./ Salzburgi Magyar Kör (*)

Magyarázat:

: A Ausztriai független Magyar Kultúregyesületek Csúcsszerve tagegyesülete

*: Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége tagegyesülete

13 egyesület hosszabb bemutatkozást küldött. Ezeket lásd a csatolmányoknál (E 1-13)

A szerkesztőbizottság számára ismert ausztriai magyar egyesületek felsorolása a „Zentrale Vereinsregister”-ben bejelentett fontosabb adataikkal, ill. kiegészítettek a vezetők elérhetőségével. Lásd a csatolmányoknál „ZVR-lista” alatt.

B./ A MAGYAR OKTATÁS HELYZETE AUSZTRIÁBAN.

Az anyanyelvi oktatáshoz való jog a legfontosabb feltétele a kisebbségek fennmaradásának.

Ausztriában a magyar oktatás helyzete régiókként változik. Ezen belül két különböző formát kell megkülönböztetnünk:

- a hivatalos osztrák oktatási rendszerbe integrált magyar oktatást, melynek további két területe a magyart, mint anyanyelvet, ill. a magyart, mint idegen nyelvet tanító csoport.
- a másik a különböző egyesületek gondozásában, projekt formájában működő „hétvégi iskolák”, ahol a magyart, mint anyanyelvet, ill. származási nyelvet tanítják.

A magyar kultúra ápolásában fontos színtér a táncház mozgalom is, amelyben a magyar nyelvnek jelentős szerepe van, Burgenlandon kívül Bécsben, Linzben, Grácban, Innsbruckban működnek tánc csoportok.

Burgenlandban a civil szervezetek anyanyelv-ápoló programjain túlmenően a hivatalos állami oktatás keretein belül is van lehetőség arra, hogy a gyerekek magyar nyelvet tanuljanak. Számos kétnyelvű óvodai csoport működik (Felsőpulya, Felsőőr stb.). Ugyan külön iskolatörvény (1994, 1998) intézkedik a 6-10 évesek kétnyelvű oktatásáról (7 fővel lehet csoportot indítani), de ez nem elégséges a kisebbségi nyelv kielégítő elsajátításához. A 10-14 évesek számára viszont fakultatív módon, a tanrenden kívül lehetséges a magyar nyelv tanulása. Az 1992-ben létesített Oberwart/Felsőőri Kétnyelvű Gimnázium örvendetes kivételt képez, ugyanakkor a szakiskolákban is csupán esetenként, fakultatív módon oktatják a magyar nyelvet.

Bécsben különösen problematikus a magyar nyelvű oktatás. Itt nem rendezi külön törvény a népcsoportok nyelvén történő oktatást. Idegen nyelvként több iskolában (alsó tagozatban, középiskolában) tanítják a magyart, fakultatív módon. (Oktatási Hivatal Centroling Projekt). Lehetőség van a magyart első, második vagy idegen nyelvként tanulni tanfolyam keretében és év végén osztályozó vizsgát tenni, érettségizni (Externistenprüfungen). Ez azonban nem kielégítő megoldás a magyart anyanyelvként vagy származási nyelvként tanulni szándékozók számára.

Bécsben egyesületi iskolaként működik a Központi Szövetség által 1987-ben alapított Bécsi Magyar Iskola, ahol jelenleg 253 diák vesz részt a magyar oktatásban 0-18 éves korig. Az 1926-ban alapított „Ungarischer Schulverein” keretében nyújtott honismereti oktatásra 93-an jelentkeztek idén. Mind a kettőben óvodás csoportok is működnek. Előbbi az Oktatási Hivatal hallgatólagos beleegyezésével felkészít a kihelyezett vizsgákra, és igazolja, hogy tanulói magyar nyelvű oktatáson vesznek részt, ami aztán bekerül az osztrák iskolai bizonyítványba. Ezen túlmenően a végzősök előzetes felkészítés után írásbeli és szóbeli érettségi vizsgát tehetnek le; a magyar tehát érettségi tantárgyként szerepel a bizonyítványban. A BMI-nek nagy gondot okoz, hogy nem állnak rendelkezésre megfelelő termek, amelyekben az örvendetes megnövekedett létszámú csoportok oktatása, nevelése biztosított lehetne. A folyamatos, kiegyensúlyozott működéshez elengedhetetlen a rendszeres támogatás. Nem megoldott a pedagógusok továbbképzése sem. A Szülői Testület komoly áldozat vállalása nélkül az iskola üzemeltetése lehetetlen volna.

Bécsben a Komensky Schulverein (cseh-szlovák-német nyelvű iskola) keretein belül működik kétnyelvű (német-magyar) óvodás csoport 25 gyermekkel, amely messze nem elegendő az itt élő óvodáskorú gyermekek igen nagy számát tekintve.

A magyar nyelvű nevelés terén fontos feladatot lát el a cserkészlet, amely szintén a szülők támogatása nélkül nem tudna működni. Bécsben és Linzben, ill. Innsbruckban működik cserkészcsapat. Említést érdemel a hétvégi iskola Linzben, Innsbruckban és Grácban.

Rendkívüli fontosságúnak tartjuk az iskolai oktatás kielégítő rendezését, a jogi keretek megteremtését. Ausztriában az oktatásügy a tartományok hatáskörébe tartozik, egyes tartományok ebben a kérdésben különbözőképpen járnak el. Az oktatás és nevelés anyagi támogatása nem kielégítő.

Az ausztriai magyar jövő szempontjából létfontosságú kérdés a fiatalság integrálása és beépítése a közösségi, illetve egyesületi keretek közé. A fiatalság identitása kialakításában fontos szerepet játszhatnak ifjúsági programok, klubok, valamint magyarországi kirándulások, hagyományőrző és anyanyelvi táborok. Ezek költségeit részben, anyaországi pályázatokkal biztosítottuk (Szülőföld Alap). Rendkívül fontos lenne, hogy ezek a programok továbbra is megfelelő támogatásban részesüljenek.

Bécsben jelenleg nincs megfelelő intézményi háttér, ez komolyan megnehezíti a működést (pl. oktatási pályázatok). Az anyaországtól mi is számítunk, miként a többi határon túli magyar, megfelelő anyagi, erkölcsi és politikai támogatásra. Az EU oktatás politikájának és a multikulturális közeg igényének való megfelelés mellett a magyar identitás és a nyelv megőrzése az ausztriai magyarság kiemelt feladata és felelőssége. Komolyan figyelembe kell vennünk a 21. század munkaerő vándorlásának bennünket érintő következményeit; egyre több család érkezik gyermekekkel Ausztriába, vagy vállal gyermeket itt. Függetlenül attól, hogy itt letelepednek, továbbmennek, avagy visszatérnek, fontos, hogy lehetőségük legyen széles körben magyarul taníttatni gyermekeiket.

Ennek érdekében szükséges a megfelelő tananyag, koncepció kidolgozása is. Elengedhetetlen az anyagi feltételek folyamatos és kiegyensúlyozott biztosítása, nem csak pályázati keretből. Érdemes volna kihasználni a már meglévő adottságokat, amelyből egy teljesen új struktúrát kellene létre hozni, az elvárásoknak és szükségleteknek megfelelően. Kialakítani a megfelelő infrastruktúrát az oktatás feltételeihez. Bizakodással tölt el bennünket az, hogy az új magyar kormány nemzetpolitikai stratégiájában kiemelt szerepet kap a határon túli magyarság származási nyelv oktatása. A Külföldi Magyar Cserkészszövetség tapasztalatait felhasználva a nyugati magyarság számára példa értékű üzenet lehetne egyetlen megfelelő oktatási hálózat kialakítása (hétvégi iskola hálózat). Ennek nem egyszerűen oktatási és nyelvhasználati színtérként kellene működnie, hanem összetartó és megtartó értelemben rendkívüli jelentősége lenne a közösség formálásban.

Az Európai Unió egyik legfontosabb célkitűzése az oktatás színvonalának emelése a tagállamokban, ennek részeként fontos a valódi két- vagy többnyelvűség, amely feltétel a szakemberképzésben, legyen az bármilyen szintű, és elvárás a munkaerőpiacon.

Az ausztriai magyar oktatásról készült áttekintő táblázat a csatolmányok közt található az O 1 alatt.

Az adatszolgáltatók kiegészítései az O 2-6 csatolmányok közt találhatók.

C./ A MAGYAR-MAGYAR KAPCSOLATOK

- I. Az ausztriai magyarok kapcsolata egymással;
- II. Az ausztriai magyarok kapcsolata Magyarország felé;
- III. Az ausztriai magyarok kapcsolata a kárpát-medencei, ill. a nyugati szóróványmagyarság felé;

I. Az ausztriai magyarok kapcsolata egymással

A múltból tanulva a jelenben megindult egy egészséges párbeszéd az ausztriai magyar egyesületek és ezáltal az itteni magyarság között. Az együttműködés alapja az, hogy a szervezetek közötti különbségek figyelembevételével, megteremtjük a projektek tervezéséhez szükséges összehangolt tervezést. Egy olyan egységes érdekképviselőt megteremtése, amelyet az egész ausztriai magyarság elismer.

Ezután, nemzeti ünnepeink és jubileumi megemlékezéseink (melyek közös pályázatokat igényelnek), regionális szinten egybehangolt és közös rendezése; hiszen mindannyian az ausztriai magyarsághoz tartozunk. Tanácsos lenne, eddigi tevékenységük figyelembevételével elismerni és támogatni az egyesületek között a magyar kultúra szakosított megjelentetését (pl. művészetek, tudományok, népművészeti ágak, színház, stb.). Akkor lehet remény az ausztriai magyarság együttműködésére, ha közös érdekekből és igényekből indulunk ki. Ilyen a közös érdek lehet a folyamatos informálás a tervezett rendezvényekről, tevékenységekről, és az elért eredményekről. Létfontosságú az itt élő magyar fiatalság integrálása és beépítése a közösségi-, ill. egyesületi élet keretbe.

II. Az ausztriai magyarok kapcsolata Magyarország felé

A múlttól eltérően, Magyarország felé irányuló jelenlegi kapcsolatbővítéshez és annak minőségi javításához okvetlenül szükség van arra, hogy az ausztriai magyarság, mint a Kárpát-medence része (tágabb értelemben véve) külön képviselővel részt vehessen az új kormány által örömdetesesen felelevenített MÁÉRT megbeszéléseken. Erre azért van szükség, mert a támogatások mértékét a MÁÉRT összejöveteleken kidolgozott elvek szerint határozzák meg Ausztria felé is. Az ausztriai magyarság éppúgy, mint a többi Kárpát-medence más területein élő magyarság, történelme az anyaországgal szorosán összefonódik. Fontosnak tartjuk azt is, hogy a kormányközi hivatalos látogatások alkalmával felmerülő magyarságunkat érintő kérdésekben képviselőinket bevonják a tárgyalásokba. El kell érni, hogy az ausztriai magyar egyesületek egyedi kapcsolatokat építsenek ki a magyarországi civil szervezetekkel. Szükséges az anyanyelvi oktatás és a magyar kultúra ellátásához az anyagi fedezet biztosítása, ill. annak támogatása.

III. Az ausztriai magyarok kapcsolata a kárpát-medencei, ill. a nyugati diaszpóra felé

Élénkíteni kell a kárpát-medencei magyarsággal való kölcsönös kapcsolatokat kiépítését. Szükséges, hogy ezen a téren szervezeteink baráti, tanulmányi és más találkozókat rendezhessenek. Ide tartoznak a hagyományőrző és anyanyelvi táborok. Ezekben a személyes élmény keresztül lehet tapasztalni és megerősíteni az egységes magyar nemzethez való tartozást. Az ausztriai magyarságnak is éreznie kell a kárpát-medencei magyar kultúra és identitás megjelentetését, amely az új nemzetpolitika hatására felélénkült. A nyugati szóránymagyarság civilszervezeteivel szintén érdemes együtt működni.

A diaszpórában élő ausztriai magyarság elismerten nagy értékeket képvisel, ezért lényeges az anyaország felé kihangsúlyozni identitás-megőrzésének fontosságát és a magyar nemzet vérkeringésébe való bevonását, ill. megtartását.

A szerkesztőbizottság köszönetet mond az összefoglalás elkészítéséhez hozzájárulóknak, a munkacsoportok tagjainak, valamint több hozzászóló egyesületi vezetőnek:

Andorka Rudolf, Cserján Károly, Deák Ernő, Dobler Mária, Hofer József, Hollós József, Holper Susanne, Kelemen László, Karvansky Mónika, Márton-Cseh Katalin, Mentsik Szilvia, Oberhofer Fritz, Ott Éva, Piroska Ferenc, Radda István, Schenk Angyalka, Smuk András, Solymár Mónika, Somogyi Attila, Steip Ferenc, Szabados Viktor, Szemerédi Tibor, Takács Kitti, Tőkés Enikő, Veit Zita, Vencser László.